ڕەهەندی ئیستێتیکا لە نمایشی (کەسێك. هەردێت) ... ن/ کامەران حاجی ئەلیاس

لە چوارچێوەی پێنجەمین فیستڤاڵی نێودەوڵەتی هەولێر بۆ شانۆ، تیپی هونەریی ڕۆژ شانۆگەری (کەسێك.. هەردێت) لە نووسینی (یۆن فۆستە) دەرهێنانی (مەهدی حەسن) ،نمایش کرا.
هەڵبژاردنی دەق بۆ هەر دەرهێنەرێك کارێکی ئاسان نییە بگرە یەکێکە دەبێت لە فاکتەرەکانی سەرکەوتنی پرۆسەی نمایشەکە پاشان هەڵبژردنی ئەکتەران بۆ ڕۆڵ بینین دێت.. هونەرمەند (مەهدی حەسن) دەقێکی شانۆیی هەڵبژاردبوو بەناوی (کەسێك هەردێت) لە نووسینی نووسەری نەرویجی(یۆن فۆستە) ئەم نووسەر زۆربەی دەقەکانی لە پێناو مرۆڤایەتیین بۆنموونە لەم دەقە شانۆییەدا بیرۆکەکەی تایبەت نەبوو بە شوێنکی دیارکراو یان نەتەوەیەك یاخود بە زەمەن و کاتێکی دیارکراو دەقی (کەسێك.. هەردێت) گوزراشت لە بارودۆخی کۆمەڵایەتی ،سیاسی ، ئابووری.. ئێستای کوردستان دەکات.. گومان ، ترس ، دڵەراوکێ چەمکی سەرەکی ئەم شانۆگەرییەن لەنێوان ژن و مێردێك (ئەوی نێر و ئەوی مێ). هەرلەسەرەتای نمایشەکە ئەوەمان بۆ دەردەکەوێت کە هەردووکیان بە گومانن بۆیە بەدوای شوێنێك یان ماڵێك دەگەڕێن دووربێت لە هەموو شتێك بەتایبەتی لە مرۆڤەکان دوور بن گومانەکە سەرەتا لای ئافرەتەکە دوایی بەهاتنی کەسی سێیەم (پیاوەکە) ئەو کەسەی خانووەکەی پێفرۆشتوون گومانەکەلەلای پیاوەکە زیاتر دەبێت تاکۆتایی شانۆگەرییەکەش گومان لەلای هەردووکیان بەردەوامە لەوکاتەی ئەوان بەدوایی ماڵێك دەگەڕێن بۆ ئەوەی بە هێمنی و ئارامی تیابژین هەر بۆیە ماڵێکی کۆن دەدۆزنەوە سەرەتا زۆر دڵخۆش دەبن بەڵام بەهاتنی کەسی سێیەم ژیانیان زۆر ناجێگیر و گوماناویتر دەبێت.

لێرەدا دەرهێنەر مەهدی حەسن لە هەڵبژاردنی دەق زۆر سەرکەوتوو بوو بەجۆرێك توانی خوێندنەوەی تایبەتی خۆی بۆدەقی نووسەر بکات و دەقێکی نمایش ئامادە بکات کە دەست و پەنجەی خۆی و دیدگای وەکو دەرهێنەرێك لەسەر دەقەکە زۆر بەروونی بونیاد بنێت چونکە ئەگەر دەرهێنەر نەتوانێ مانا و ئاماژە شاراوەکانی دەقەکە بدۆزێتەوە تەنیا هەمان وشەو دەقەکە وەکو خۆی ئەکتەرەکان بەرجەستە بکەن لەو کاتەدا هیچ گومانی تێدانیە کە دەرهێنەر لە چەمکی دەقەکە

نەگیشتووە،مەهدی حەسن دەقێکی نمایشی وای بۆ ئێمەمان ئامادەکردبوو کە بینەر بە چێژ وە تێرامانی بۆ روداو دیالۆگەکانی ئەکتەرەکان دەکرد،چونکە دەرهێنەر زۆر زیرکانە بەچاوی دەرهێنان نەك بە چاوی خوێندنەوەی ئاسایی کاری لەسەر دەقەکە کردبوو لەهەمووی گرنگتر بینەران چەندین خوێندنەوەیان بۆنمایشەکە کرد ئەوەش یەکێك بووە لە ئامانجەکانی دەرهێنەر ، بۆ ئەوەی بینەر و پسپۆرانی شانۆ لێکدانەوەی جیا جیای خۆیان هەبێت لەسەر نمایشەکە ، هەموو ئەو بۆچوون خوێندنەوانەش لەسەر نمایشەکە لەلای دەرهێنەر مایەی قبوڵکردن بوو.

ئەگەر سەیری ئەو نمایشەو نمایشەکانی تری دەهێنەر مەهدی حەسن وەکو شانۆیی (ئەوەی رویدا هەرچی بێت گرنگە) و (بەتوڕەیی ئاوەر لەرابردووە بدەوە) بکەین هەست دەکەین نیمچە ستایل و شێوازی کارکردن تایبەت بە خۆی دیار دەکات بەتایبەتی لەرووی کار کردن لەسەر گۆرینی "شوێن" چونکە ئەو هەردەم هەوڵی ئەوەی داوە لە دەقی نووسەرەکان شوێنەکان تێکبشکێنێ،تا رادەیەکیش بە زەمەنی دەقی نووسەریش پابەند نەبووە بۆ ئەوەی لە کرداری دەرهێنان لە چوارچێوەیەکی داخراو نەبێت بەڵکو رەهاو ئازاد بێت لەم کارە و لە دوو کاری رابردووشی مەهدی حەسن شوێن دەکات بە دارستان یان بیابان وەکو گوزرشتێك کەمرۆڤ هەردەم لە بیابان یان لە دارستان خۆی وون دەکات بۆنموونە لەم شانۆگەرییەدا لە دەقی نووسەر شوێن ماڵێکە بەڵام دەرهێنەر کردوویەتی بە دارستان و تەنیا دارێکی وشکی بۆ گەڵا لە ناوەڕاستی شانۆییە کەدەبێتە خەونی ئەو ژن ومێردە بۆ ئەوەی ماڵێك دروست بکەن کەدەکرێت دارەکە ببڕنەوە بکەنە ماڵێك بۆ خۆیان چونکە سەرەتای دروستکرنی خانوو لە دار بووە لەگەڵ بوونی کۆمەڵی گەڵای وەرین کە پانتای تەختەی داپۆشییەوە ئەگەرچی هەرلەسەرەتاوە هیچ هیوایەك نییە بەڵام ئەوان (ژن ومێردە) بە ئۆمێدەوە بۆ گەڵا وەرینەکان دەچن لەهەمان کاتدا لەسەرەتای نمایشەکەپایسکلێك هەیە لەژێر کۆنترۆڵی (ژن و مێردە)کەیە چەند جارێك هەردووکیان بەیەکەوە بە پایسکلەکە دەخوولێنەوە کەهێمای بەردەوام بوونی ژیان و هێمای زەمەن و رۆیشتنش دێت لە کۆتایی نمایشەکەشدا پایسکلەکە لەلایەن کەسی سێیەم لێدەخوڕێت کە کەسێکی گوماناوی و نەرێنیە ئامانجی ئەوەیە کە ژیانی ئەو دوو کەسە پێ بکات لە گومان و دڵەوراوکێ بۆ گەیشتن بە مەرامەکانی خۆی هەر بۆیە لەگەڵ کۆتایی نماشیدا جڵەوی پایسکەلەکە وەردەگرێت کەهێمای هێز و دەسەڵات و پارەیە، وە گومانەکانیش لەگەڵ ژیانی ئەوان هەر بەردەوام دەبێت .

دەرهێنەر بنیادی نمایشەکەی لەسەر شوێن و لەسەر گومان بنیاد ناوە کە بریتنین لە گۆرینی ماڵ بۆ دارستان یاخود بیابان لەهەمان کاتیشدا هەر ماڵە واتە سرووتێکی شانۆیی ناو ماڵ و دەرەوەی ماڵی بۆ بینەر فەراهەم کردبوو بەجۆرێك هاوسەنگی لە نێوان هەردوو سرووتەکە دا دروست کردبووە کە ئێمەمانان هەستمان دەکرد ئەو شوێنەی نمایشی تیا دەکرێت ماڵێکە لە هەمان کاتدا دراستانیشە گومانیش لەلای هەردووکیان بوونی هەیە بەڵام لەگەڵ هاتنی کەسی سێیەم گومان زیاتر دەچێتەلای مێرەکە هەربۆیە کاتێ گومان دەکەوێتەلای پیاو بێگومان وەکو زانراوە لە هەڵسوکەوتدا توند تیژەکەی نێر هەردەم بەهێزتر دەبێت وەك ئەوەی لەلای ئافرەت ئەم گومانەش زیاتر لە کۆمەڵگای رۆژهەڵاتی بوونی هەیە .

گومان لەنێو هەموو تاکێك ولە نێو هەموو کۆمەڵگایەك دا بوونی هەیە و کارێکی قێزە ونە بۆ لەم کارە شانۆییەدا دەرهێنەر بەشێوەیەکی هونەری کە رەهەندی ئیستێتیکای لەرووی دیالۆگ و جوڵە و رووناکی وەرگرتبوو زۆر فەنتازیانە خستییە بەردەم بینەران واتە بەفۆرمێکی هونەری کاری لەسەر گومانەکە کردبوو کەبینەر چێژی لەو گوومانە وەرگرت ، ئەوەش کاری پرۆسەی دەرهێنانی دروستە، خاڵێکی تری ئەم نمایشە ریتمە کەلە لە هەموو شانۆگەرییەك گرنگە بەواتایەکی تر ریتم رۆحی نمایشە بۆ ئەوەی بینەر توشی وەرس بوون نەبێت دەرهێنەر بەشێوەیەکی هاوسەنگ کاری لەسەر هەرسێ جۆر لە ریتم کردبوو(ریتمی بینین،ریتمی بیستن ،ریتمی جوڵە) کە هەر خاوەن ریتمەکە تەواوکەری یەکتر بوون .

جوانی ئەم نمایشە بوونی چەند دیمەنێکی رۆمانسی شانۆیی بوو هەرچەندە بوێری لە نواندنی (خۆشەویستی،ئەڤین ،عشق ،ماچ ،لە باوەش گرتن) داهێنان نیە بەڵام لە نێو کۆمەڵگای رۆژهەڵاتی بەتایبەتیش لە نێوکۆمەڵگای کوردی دەتوانم بڵێم بوێری داهێنانە کارێکی ئاسان نیە کچێك لەسەر تەختەی شانۆ کورێك لە باوەش بگرێت و ماچی بکات دەرهێنەر دیمەنی لەباوەش کردن و ماچکردنەکەی ئەوەندە بە جوانی کاری لەسەر کرابوو کە ئامانج لەو دیمەنانە ورووژێنەر وسێکسی نەبوو بۆ بینەران ئەوەندەی دیمەنێکی ئەفسوناوی لە نێو شانۆی رۆمانسی بوو رەهەندێکی جوانناسی سەرنج راکێش بوو لەلای بینەرانیش هەر بەو رەهەندە خوێندنەوەی بۆکرا، کاردانەوەی نەرێنی نەبوو.
ئەوداره ی کە لەناوەراستی شانۆ بوونی لەرووی جۆر و بگرە شێوەکەشی لە لە دارەکەی شانۆگەری (بەدەم چاوەڕوانی گۆدۆ)ی بیکێت نزیك بوو یان دەکرێن خوێندنەوەی دار سێوەکەی (ئادەم و حەوا)شی بۆ بکرێت

لێرە دەرهێنەر لە نێو دارەکەی سیمای ئافرەتێکی دروستکردبوو
لەهەمان کاتدا ئەو سیمایە لەشێوەی هێلانەش بوو دەشێ ئەو شوێنە یان
ئەو ماڵە هێمن وئارامە بێت کەئەو(ژن و مێردە) بەدوایی دەگەڕێن
زۆرجاریش ئەو سیمایە ئەوەی دەبخشی کە گوومان بەردەوام لەناوەی
هەموو تاکێك بوونی.

کاتێ نواندن و دەرهێنان هاوتای یەك دەبن لەبەرجەستە کردندا
نمایشێکی سەرکەتوو لە دایك دەبێت بەڵام ئەگەر یەکێك لە دوو
توخمەدا ئاست نزم بێت کاریگەری نەرێنی تەواوی لەسەر پرۆسەی
نمایشەکە دەبێت لەم نمایشەدا (یوسف عوسمان ، چاوان خەلیل ،
دلشاد) ئەکتەری ئەو نمایشە بوون بەداخەوە تائێستاش لەلای هەندێك
لە بینەران وا باوە ئەگەر ئەکتەرێك زۆر لەسەر شانۆ دەرکەوت یان
دیالۆگی زۆر بوو ئەوە ئەکتەرێکی باش و سەرکەوتووە کە بۆچوونێکی
هەڵەیە زۆر جار ئەکتەری وا هەبووە بەیەك جوڵە یان چەند دیالۆگێکی
کەم توانیویەتی بە جوانترین شێوە نواندنەکەی بکات و پەیامەکەی
خۆی بە بینەران بگیینێت ئەوەی مەبەستە ئاماژەی پێبدەم نواندنەکەی
(م.یوسف عوسمان) لە ڕۆڵی “پیاوەکە” لەم نمایشەدا راستە کەم
دەرکەوت و دیالۆگەکانی کەم بوو بەڵام بەهۆی بوونی ئەزموونێکی
زۆری نواندن توانی لەڕێگەی جوڵە، ئاماژە ، هێما و گوزراشتەکانی
جوانترین کارەکتەری (دەسەڵاتدار ، نیاز ناپاکی، فێڵباز)پیشان
بدات ئەکتەری خاوەن توانست (چاوان خەلیل) کەرۆڵی “ئەوی مێ”ی
بەرجەستەکردبوو بە جۆرێك لەچەمکی کەسایەتییەکە گەیشتبوو
خوێندنەوەی بۆ هەموو ووردەکارییەکانی جوڵە و گوزارشتەکان کردبوو
زۆریش بە بوێری ئەنجامی دا کەسایتییەکەی زۆر ئاڵۆزبوو زۆرجار
لەلوتەکەی توڕەیی ،دڵەراوکێی نواندن بۆلوتەکەی نواندنی ڕۆمانسی
جگە لە ماندووبوون و هەڵ و کێششی خۆی شیکردنەوەی وردەکاری
رەهەندی کەسایتیەکە لەلایەن دەرهێنەر هۆکاری سەرکەتووی چاوان بوون
لە بەرجەستەکردنی ڕۆڵەکەی.

زۆر جار بوونی دەرفەت بۆ ئەکتەر دەتواندرێت بوونی خۆی و
توانستەکانی دەربخات (دڵشاد شهاب) ڕۆڵی کەسایەتی “ئەوی نێر”ی
بەرجەستە کردبوو بەهۆی ئەوەی تێگەیشتنێکی باشی لە چەمکی
شانۆگەرییەکەو ڕۆڵەکەی خۆی هەبوو هاوتای نواندنی (چاوان) کە
هەردووکیان هاوکاری یەکتر بوون توانی سەرنجی زۆرێك لە بینەران
بۆخۆی رابکێشێت بەتایبەتی نواندنە ڕۆمانسیەکان .
لە کۆتاییدا دەست خۆشی لە ستاڤی ئەو شانۆگەرییە دەکەم بەهیوای
کاری باشتر و بەردەوامی.